EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2020 12 14
COM(2020) 810 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

kurioje įvertinami pagrindiniai bandomųjų tyrimų, nustatytų Reglamentu (ES) 2016/792 dėl suderintų vartotojų kainų indeksų ir būsto kainų indekso, rezultatai

1. PAGRINDINIAI FAKTAI

Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/792 dėl suderintų vartotojų kainų indeksų ir būsto kainų indekso priimtas 2016 m. gegužės mėn.[1] Šiuo reglamentu nustatytas bendras suderinto vartotojų kainų indekso (SVKI), suderinto vartotojų kainų indekso pagal pastovius mokesčių tarifus (SVKI pagal PMT), savininkų užimtų būstų kainų indekso (SUBKI) ir būsto kainų indekso (BKI) plėtojimo, rengimo ir sklaidos pagrindas. Kartu šie keturi indeksai vadinami suderintaisiais indeksais.

Jei suderintiesiems indeksams sudaryti reikia geresnės pagrindinės informacijos arba jei nustatomas geresnio suderintųjų indeksų palyginamumo poreikis, Reglamento (ES) 2016/792 8 straipsniu Komisijai suteikiama galimybė inicijuoti bandomuosius tyrimus, kuriuos savanoriškai vykdytų valstybės narės.

Kai tikslinga, prie tokių bandomųjų tyrimų finansavimo prisidedama Sąjungos bendrojo biudžeto lėšomis.

Vykdant šiuos tyrimus įvertinamos galimybės gauti geresnės pagrindinės informacijos arba nustatyti naujus metodus.

Komisija (Eurostatas) įvertina bandomųjų tyrimų rezultatus glaudžiai bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir pagrindiniais suderintųjų indeksų vartotojais ir atsižvelgdama į dėl geresnės pagrindinės informacijos arba naujų metodų gaunamos naudos ir suderintųjų indeksų rengimo papildomų sąnaudų santykį.

Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą, kurioje, jei taikytina, įvertinami pagrindiniai bandomųjų tyrimų rezultatai, ne vėliau kaip iki 2020 m. gruodžio 31 d., o vėliau kas 5 metus. Šia ataskaita vykdomas minėtas įpareigojimas.

2. PAGAL REGLAMENTĄ (ES) 2016/792 ATLIKTI BANDOMIEJI TYRIMAI

Priėmus Reglamentą (ES) 2016/792 užbaigti du bandomųjų tyrimų ciklai, kurie buvo remiami dotacijomis iš 2016 ir 2017 m. Sąjungos bendrojo biudžeto. Vėlesniais metais inicijuoti tolesni ciklai, tačiau šių ciklų tyrimai vis dar vykdomi ir kol kas negali būti įvertinti.

2.1. 2016 m. biudžetu grindžiami bandomieji tyrimai

2016 m. buvo paskelbtas kvietimas teikti pasiūlymus[2] ir jame buvo numatyti šie tikslai:

A tikslas	GTIN[3] kodus ir (arba) konkrečios parduotuvės kodus automatiškai susieti su ECOICOP[4]
B tikslas mažmenininkų	Panaudoti skenavimo duomenis iš prekybos centrų ar kitų
C tikslas	Sukurti naują metodiką skenavimo duomenims ar kitiems sandorių duomenims tvarkyti

[1] OL L 135, 2016 5 24, p. 11.

[2] Skirtas tik valstybių narių nacionalinėms statistikos institucijoms ir Europos laisvosios prekybos asociacijos (ELPA) šalims.

[3] Visuotinis prekinio vieneto numeris.

[4] Europos individualaus vartojimo pagal paskirtį klasifikatorius.

D tikslas	Rinkti duomenis iš interneto kaip SVKI šaltinio
E tikslas	Pagerinti išlaidų svorių, susijusių su SVKI, įskaitant internetu įsigytų pirkinių svorius, rinkimą

Pirmais trimis tikslais siekta ištirti įvairius techninius aspektus, susijusius su geresnės pagrindinės informacijos, gautos iš prekybos centrų ar kitų mažmenininkų skenavimo duomenų, naudojimu. Kitas naujas geresnės pagrindinės informacijos šaltinis – automatiškai iš interneto surinkti duomenys (angl. *web scraping*), kuris nurodytas ketvirtame tiksle. Šiais tikslais taip pat remiami metodiniai tyrimai, kuriais gerinamas suderintųjų indeksų palyginamumas atsižvelgiant į šių naujų duomenų šaltinių tvarkymą. Penktu tikslu siekiama geresnio palyginamumo tarp šalių ir pagerinti galimybę susipažinti su geresne pagrindine informacija apie išlaidų svorių rinkimą, ypač atsižvelgiant į didėjančią internetu įsigytų pirkinių dalį daugelyje valstybių narių.

Dotacijos buvo skirtos 15 bandomųjų tyrimų, vykdomų 10 valstybių narių ir vienoje ELPA šalyje. Iš 15 tyrimų aštuoni susiję su skenavimo duomenimis (A, B ir C tikslai), šeši – su duomenų rinkimu iš interneto (D tikslas) ir vienas su išlaidų svoriais (E tikslas). Bendras šiems projektams skirtas biudžetas sudarė 1 180 835,04 EUR.

Į 2016 m. kvietimą teikti pasiūlymus buvo įtraukti ir su nekilnojamojo turto statistika susiję tikslai. Vis dėlto šie tyrimai buvo susiję su temomis, kurios nepateko į Reglamento (ES) 2016/792 taikymo sritį (ketvirčio būstų pardavimo rodikliai, regioniniai būsto kainų indeksai ir komerciniai nekilnojamojo turto rodikliai). Todėl pagal šiuos tikslus finansuoti projektai nelaikomi bandomaisiais tyrimais pagal Reglamento (ES) 2016/792 8 straipsnį.

2.2. 2017 m. biudžetu grindžiami bandomieji tyrimai

2017 m. buvo paskelbtas naujas kvietimas teikti pasiūlymus[5] ir jame buvo numatyti šie tikslai:

1 tikslas	Panaudoti sandorių duomenis SVKI sudarymo procese
2 tikslas	Pritaikyti imties sudarymo ir SVKI sudarymo metodus prie skaitmeninės ekonomikos uždavinių
3 tikslas	Pagerinti SVKI perskaičiavimo dėl kokybės metodus

Pirmu tikslu raginama vykdyti tolesnius tyrimus dėl prekybos centrų ir kitų prekybos vietų skenavimo duomenų naudojimo, taip pat pagerinti pagrindinę informaciją ir metodų, kuriais grindžiamas SVKI[6], palyginamumą. 2 ir 3 tikslais siekiama pagerinti įvairių SVKI metodikos aspektų, ypač imties ėmimo ir perskaičiavimo dėl kokybės, palyginamumą. Dėl spartėjančio visuomenės ir ekonomikos skaitmeninimo kyla su kainų vertinimu susijusių uždavinių, kuriuos būtų galima ištirti pagal šiuos tikslus.

Dotacijos buvo skirtos 15 bandomųjų tyrimų, vykdomų devyniose valstybėse narėse ir vienoje ELPA šalyje. Iš 15 tyrimų penki susiję su skenavimo duomenimis (1 tikslas), penki – su skaitmenine ekonomika (2 tikslas) ir penki su perskaičiavimu dėl

5 Taip pat skirtas tik valstybių narių nacionalinėms statistikos institucijoms ir ELPA šalims.

6 Kadangi SVKI pagal pastovius mokesčių tarifus (SVKI pagal PMT) gaunamas iš SVKI, bet koks SVKI gerinimas bus lygiai taip pat taikomas ir SVKI pagal PMT. Likusioje šios ataskaitos dalyje „SVKI“ apima ir SVKI pagal PMT.

kokybės (3 tikslas). Bendras šiems projektams skirtas biudžetas sudarė 1 081 642,46 EUR.

Kaip ir 2016 m. kvietime teikti pasiūlymus, į 2017 m. kvietimą teikti pasiūlymus buvo įtraukti su nekilnojamojo turto statistika susiję tikslai, apimantys į Reglamento (ES) 2016/792 taikymo sritį nepatenkančias temas (ketvirčio būstų pardavimo rodikliai, regioniniai būsto kainų indeksai ir komerciniai nekilnojamojo turto rodikliai). Todėl pagal šiuos tikslus finansuoti projektai taip pat nelaikomi bandomaisiais tyrimais pagal Reglamento (ES) 2016/792 8 straipsnį.

3. BANDOMŲJŲ TYRIMŲ VERTINIMAS

Nors Komisija atsakinga tik už bandomųjų tyrimų galutinių ataskaitų vertinimą ir patvirtinimą, rezultatais dalijamasi su kitų valstybių narių ir ELPA šalių nacionalinėmis statistikos institucijomis ir pagrindiniu SVKI vartotoju, Europos Centriniu Banku. Vis dar vykdomi ir jau užbaigti bandomieji tyrimai pristatomi praktiniuose seminaruose. Su pirmiau minėtomis institucijomis galutinėmis ataskaitomis dalijamasi naudojant internetinę programą (CIRCABC, Administracijų, įmonių ir piliečių ryšių ir informacijos išteklių centras).

Taip dalijantis informacija nacionalinėms statistikos institucijoms suteikiama galimybė atsižvelgti į kitų patirtį ir iš jos mokytis. Bandomųjų tyrimų rezultatai taip pat aptariami tarpusavyje – tai padeda nustatyti geriausią patirtį. Taip sudaromos palankesnės sąlygos bendram sutarimui ir bendriems metodams, kurie yra labai svarbūs nuolat gerinant suderintųjų indeksų palyginamumą.

2016 ir 2017 m. inicijuoti bandomieji tyrimai lėmė tai, kad daugiau šalių pradėjo naudoti skenavimo duomenis ir (arba) rinkti duomenis iš interneto kaip SVKI duomenų šaltinio. Be to, nuolat daugėja produktų grupių, kurias apima šie nauji duomenų šaltiniai.

Šiuo metu 10 valstybių narių ir visos trys ELPA šalys tam tikru mastu naudoja skenavimo duomenis kaip SVKI duomenų šaltinį. Be kita ko, 2020 m. pradžioje atliktas nacionalinių statistikos institucijų tyrimas atskleidė, kad 15 valstybių narių ir dvi ELPA šalys šiuo metu skirtingu mastu renka duomenis iš interneto rengdamos savo SVKI.

Svarbiausi naujų duomenų šaltinių privalumai susiję su tuo, kad, palyginti su tradiciniu „rankiniu“ kainų rinkimu parduotuvėse, galima pasiekti didesnę imties aprėptį ir reprezentatyvumą, o tai lemia patikimesnį kainų pokyčių vertinimą. Taip pat nauji duomenų šaltiniai paprastai yra pigesni nei tradiciniai kainų rinkimo metodai.

Didesnį naujų duomenų šaltinių naudojimą lėmė ne tik ES finansuojami bandomieji tyrimai, bet ir tai, kad daug šalių ėmėsi būtinų tyrimų ir plėtojimo veiksmų, kuriuos finansavo iš savo pačių biudžeto. Nepaisant to, bandomieji tyrimai labai prisidėjo prie pažangos, susijusios su naujų SVKI duomenų šaltinių naudojimu.

Kiek sudėtingiau įvertinti tai, kiek prisidėjo su geresniu palyginamumu susiję projektai (E tikslas 2016 m. ir 2 bei 3 tikslai 2017 m.). Vis dėlto daugelio projektų rezultatai (pvz., geresnės imties sudarymo ir perskaičiavimo dėl kokybės procedūros) yra arba bus įgyvendinti SVKI ir taip bus pagerinta SVKI kokybė atitinkamose šalyse. Projektais taip pat prisidėta prie bendro žinių ir patirties, susijusių su imties ėmimo ir perskaičiavimo dėl kokybės procedūromis, rezervo, tad

jais iš esmės skatinamas derinimas. Pavyzdžiui, rezultatai bus panaudoti rengiant geresnes gaires ir rekomendacijas dėl šių procedūrų, be kita ko, atnaujinant SVKI metodinį vadovą[7], ir, galiausiai, gali būti priimami įgyvendinamieji aktai pagal Reglamento (ES) 2016/792 4 straipsnio 4 dalį.

4. IŠVADOS

Iš bandomųjų tyrimų, finansuotų iš 2016 ir 2017 m. Sąjungos biudžeto, vertinimo rezultatų, kurie pristatomi šioje ataskaitoje, matyti, kad jais reikšmingai prisidėta plėtojant ir naudojant naujus SVKI duomenų šaltinius. Be to, kelios valstybės narės ir ELPA šalys galėjo pagerinti savo metodus ir taip prisidėti prie bendrų žinių šiais klausimais kaupimo. Pirmiausia, naujų duomenų šaltinių naudojimas pagerins SVKI kokybę ir sumažins jų rengimo išlaidas.

Komisija mano, kad bandomieji tyrimai yra svarbi priemonė nuolat gerinant suderintuosius indeksus, ir todėl ketina toliau juos finansuoti.

7 Žr. https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3859598/9479325/KS-GQ-17-015-EN-N.pdf/d5e63427-c588-479f-9b19-f4b4d698f2a2.